

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตภาคเหนือตอนล่าง และ 2) เปรียบเทียบสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย 1) ศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 445 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา แล้วนำผลมาวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และ One-way ANOVA สามารถสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่างโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 6 ด้านคือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ ด้านการวิเคราะห์และการทำเหมืองความรู้ ด้านการถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ และด้านการประยุกต์ใช้และการทำให้ข้อมูลถูกต้องเพียงตรง ก็อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละด้านพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้น ในด้านต่อไปนี้ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง 1) สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในตัวบุคคลให้เป็นความรู้ที่ปรากฏชัด (Explicit) 2) สถานศึกษาสามารถใช้บล็อก (Blog) เป็นเครื่องมือในการแยกแยะประเภทความรู้

2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

2.1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตภาคเหนือตอนล่าง ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการสร้างความรู้ และด้านการถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้

ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพการจัดการ ความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านการสร้างความรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา มีการสร้างความรู้มากกว่า ครูผู้สอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1) ท่านและเพื่อนร่วมงาน สนทนาแลกเปลี่ยน ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะวิธีคิด ร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพของทีมงาน 2) สถานศึกษาของท่านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงาน ภายในสถานศึกษา 3) สถานศึกษาของท่านได้มีการนำผลการเรียนรู้มาใช้เป็นแนวทางในการ ปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4) สถานศึกษาของท่านมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ จัดการความรู้อย่างเป็นระบบ 5) ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีการสร้างความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการ จัดการเรียนการสอน 6) สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในตัวบุคคล ให้เป็นความรู้ที่ปรากฏชัด (Explicit) และ 7) ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิด เป็นประสบการณ์

ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพการจัดการ ความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านการถ่ายโอนและการเผยแพร่ ความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการถ่ายโอน และการเผยแพร่ความรู้มากกว่าครูผู้สอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) ท่านสามารถถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบที่เป็น ทางการ เช่น การพบปะพูดคุย การประชุม การอบรม และสัมมนา 2) สถานศึกษาส่งเสริมและให้ การสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรให้เป็นวัฒนธรรมของสถานศึกษา และ 3) สถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศของการเปิดเผยและไว้วางใจเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน

2.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัด เทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ของครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสภาพตาม ประเภทของเทศบาล โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการสร้าง ความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ใน เขตภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมรายด้านการสร้างความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษาของท่านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงาน กับสถานศึกษาอื่นๆ สถานศึกษาของท่านได้มีการนำผลการเรียนรู้มาใช้เป็นแนวทางในการ

ปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีการสร้างความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปราย

1. การอภิปรายความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมของทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านการสร้างความรู้มีการปฏิบัติมากที่สุด อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ The Constructivist Leader ผู้นำตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่เน้นการสร้างความรู้ที่มีความหมาย กระบวนการร่วมมือกันทั้งครูผู้สอน นักเรียนและเพื่อนร่วมงาน เช่น บทบาทของครูวิทยาศาสตร์เป็นผู้สนับสนุนและเป็นสื่อกลางในการสร้างความรู้ ห้องเรียนวิทยาศาสตร์เป็นสถานที่สำหรับการสำรวจ การค้นพบและการสร้างความรู้ความเข้าใจ การทำปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้มีประโยชน์เพื่อการค้นหาและพิสูจน์เนื้อหาสาระเท่านั้นแต่นักเรียนยังได้พัฒนาความคิด ประสบการณ์การทดลองอาจเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดใหม่ ประสบการณ์ใหม่ เป็นต้น สำหรับด้านการวิเคราะห์และการทำเหมืองความรู้ มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง อาจจะมีการจัดกลุ่มเพื่อสรุปหาความสำคัญ รวมทั้งการเรียนรู้ ในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล แผนภูมิ ต้นไม้และวิธีการต่างๆ ได้ทั่วถึง

สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านการแสวงหาความรู้ พบว่า ในภาพรวมทั้งหมดของด้านนี้มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่ีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ทุกคนในสถานศึกษาถือว่าการเรียนรู้เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่หลัก คือการสอน ดังนั้นจึงต้องเรียนรู้จากกระบวนการต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์กร เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้มาสอนในห้องเรียน ส่วนบุคลากรได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (Cop) ในด้านต่างๆ มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ยังมีชุมชนนักปฏิบัติ (Cop) ไม่มากนัก และอาจจะยังไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสร้างชุมชนปฏิบัติ (Cop) อย่างทั่วถึง อีกทั้ง Cop ยังเป็นชุมชนนักปฏิบัติของกลุ่มคนที่มีความชอบ มีความใส่ใจ และมีความสนใจร่วมกัน

ตามที่วิจารณ์ พาณิช กล่าวถึง Cop ว่าเป็นเครื่องมือในการจัดการองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ที่องค์กรจะสามารถสร้าง จัดเก็บ แบ่งปัน และนำองค์ความรู้ไปใช้งานได้อย่างกว้างขวาง

สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านการสร้างความรู้ พบว่า ในภาพรวมทั้งหมดของด้านนี้มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่ความคิดเห็นมากที่สุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีการสร้างความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารได้เล็งเห็นว่านักเรียนต้องได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งทางด้านทฤษฎี และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงสนับสนุนครูผู้สอนให้มีการสร้างความรู้ดังกล่าว ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาของท่านมักจัดทำภูมิปัญญาของบุคลากรและชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ทางสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง เน้นด้านงานวิชาการ จึงมีส่วนให้สถานศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตภาคเหนือตอนล่างจัดทำภูมิปัญญาของบุคลากรและชุมชนได้น้อย

สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านการจัดเก็บความรู้ พบว่า ในภาพรวมทั้งหมดของด้านนี้มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่ความคิดเห็นมากที่สุดคือ สถานศึกษาของท่านได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล เช่น CD, DVD, VDO, Electronic, file, ซีดี – รอม อินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพราะ ในโลกปัจจุบันเป็นยุคของการสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้การติดต่อสะดวก และรวดเร็วขึ้น การที่จะนำข้อมูลต่างๆ มาจัดเก็บในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ก็ทำได้ง่ายขึ้น ทั้งยังมีการทำ web sites ของโรงเรียนและเป็นการประหยัดทรัพยากร และลดการสูญหายของข้อมูล นอกจากนี้ยังสามารถค้นหาข้อมูลได้ง่ายขึ้นอีกด้วย ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในตัวบุคคลให้เป็นความรู้ที่ปรากฏชัด (Explicit) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ยังมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้น้อย จึงทำให้ไม่มีเวลาหรือโอกาสที่จะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กัน

สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านการวิเคราะห์และทำเหมืองความรู้ พบว่า ในภาพรวมทั้งหมดของด้านนี้มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเทียบกับทุกด้านทั้ง 6 ด้านแล้ว บุคลากรในสถานศึกษาสามารถประมวลประสบการณ์ และความรู้ที่ได้มาประยุกต์ให้เกิดการพัฒนาในสถานศึกษา ที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุดเนื่องจากบุคลากรได้รับการฝึกอบรมและขนขวายหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาชีพของตน มีการแลกเปลี่ยนความรู้จากการฝึกอบรมซึ่งกันและกัน ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาสามารถใช้บล็อก (Blog) เป็นเครื่องมือในการแยกแยะประเภทความรู้ ทั้งนี้เหตุที่น้อยเพราะ บุคลากรยังไม่ได้

รับการอบรมในการใช้เครื่องมือ blog ในการแยกแยะประเภทความรู้ หรืออาจมีผู้รู้ในการใช้เครื่องมือนี้ด้วย

สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านการถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ พบว่า ในภาพรวมทั้งหมดของด้านนี้มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ สามารถถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การพบปะพูดคุย การประชุม การอบรม และสัมมนา ทั้งนี้เพราะว่า ทางสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ได้มีการจัดประชุมทุกเดือน ตลอดจนการอบรมสัมมนาให้กับครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ในงานด้านต่างๆ เสมอ จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันระหว่างแต่ละบุคคล หน่วยงาน/ฝ่าย ในสถานศึกษา สำหรับข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ สามารถถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น สภากาแฟ การจัดเวทีเสวนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางสถานศึกษามีการจัดรูปแบบที่ไม่เป็นทางการน้อย เนื่องจากว่าต้องทำหน้าที่หลักในการสอน

สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านการประยุกต์ใช้และการทำให้เที่ยงตรง พบว่า ในภาพรวมทั้งหมดของด้านนี้มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีการนำความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเพราะว่า หลังจากที่ได้อบรมและศึกษาดูงานมาจากหน่วยงานต่างๆ ที่ของสถานศึกษาจัดให้ หรือว่าหน่วยงานอื่นจัดขึ้น เมื่อสรุปผลหลังจากที่ได้ศึกษาแล้ว สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษาของตนเอง สำหรับข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในตัวบุคคลให้เป็นความรู้ที่ปรากฏชัด (Explicit)

2. การอภิปรายการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำแนกตามสภาพตามประเภทของเทศบาล ในภาพรวมพบว่า เทศบาลเมือง เทศบาลนคร และเทศบาลตำบล มีการจัดการความรู้ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เทศบาลเมืองกับเทศบาลตำบลมีการจัดการความรู้ด้านการสร้างความรู้แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ดังนี้

สภาพการจัดการความรู้สถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า 1) เทศบาลนครกับเทศบาลเมืองมีการปฏิบัติแตกต่างกันในเรื่องที่บุคลากรได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (Cop) ในด้านต่างๆ 2) เทศบาลนครกับเทศบาลเมือง มีการปฏิบัติแตกต่างกันในเรื่อง สถานศึกษาของท่านได้มีการนำผลการเรียนรู้มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ บุคลากรในสถานศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพในรูปแบบของตนเอง ท่านสามารถถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบที่เป็น

ทางการ เช่น การพบปะพูดคุย การประชุม การอบรม และสัมมนา ทุกคนในสถานศึกษาถือว่าการเรียนรู้เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคน และสถานศึกษาของท่านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานกับสถานศึกษาอื่นๆ และ 3) เทศบาลนครกับเทศบาลตำบล มีการปฏิบัติแตกต่างกันในเรื่องที่ทุกคนในสถานศึกษาถือว่าการเรียนรู้เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคนนั้น สถานศึกษาของท่านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานกับสถานศึกษาอื่นๆ และสถานศึกษาของท่านได้มีการนำผลการเรียนรู้มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

3. การอภิปรายการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมพบว่า ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างความรู้แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะด้วยตำแหน่ง และหน้าที่ จึงทำให้การสร้างความรู้ในแต่ละตำแหน่งแตกต่างกันไป ตามโอกาสของแต่ละตำแหน่ง สภาพการจัดการความรู้สถานศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านต่างๆ ดังนี้

การปฏิบัติในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกัน โดยที่ส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในตำแหน่งของผู้บริหาร ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเน้นเรื่องการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การวิเคราะห์และทำเหมืองความรู้ การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ และการประยุกต์ใช้และการทำให้ข้อมูลถูกต้องเที่ยงตรง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1. ควรมีการจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ในการจัดอบรมการใช้ Blog อย่างทั่วถึง

1.2. ควรนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนางาน และพัฒนาบุคลากรในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษารั้งต่อไป

2.1 เป็นแนวทางให้กับการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการจัดการความรู้กับตัวแปรอื่นๆ

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการจัดการความรู้ภายในของแต่ละจังหวัด